



Marja Visscher

Tussen rang en stand

Verboden liefde op het
Hof van Assendelft

HISTORISCHE
ROMAN

Marja Visscher



TUSSEN RANG
EN STAND

Z&K

ISBN 9789401908597

ISBN e-book 9789401908603

NUR 340

© 2016 Uitgeverij Zomer & Keuning

Postbus 13288, 3507 LG Utrecht

Omslagontwerp Studio Jan de Boer

Omslagbeeld © Lee Avison / Trevillion Images

Vormgeving binnenwerk Andries Mol, studio-mol.com

www.zomerenkeuning.nl

marjavisscherauteur.blogspot.com

Alle rechten voorbehouden

— Hebt u geen geweten, man?

— Kan ik me niet veroorloven, heer. Zou u ook niet kunnen als u zo arm was als ik.

GEORGE BERNARD SHAW, *PYGMALION*

HOOFDSTUK 1



Als ze wilde dat de sleur van alledag doorbroken werd, zou ze daar zelf voor moeten zorgen, besefte Sara terwijl ze verveeld uit het raam keek. Onder de hoge bomen flaneerde een groepje jongedames, keurig aangekleed, over de dagelijks aangeharkte schelpenpaden. Wanneer ze moeite deed, kon ze hen binnen horen giechelen. Ze had het schuifraam iets omhooggeschoven om zo de afgewerkte lucht van de laatste samenkomst de vrijheid te geven, en de zware lucht van pijptabak de kans te bieden zich over het Lange Voorhout te verspreiden. Ze zat in de rookkamer, waar zo-even nog de mannen hadden gezeten, die vette beursportefeuelles bespraken en met elkaar een kaartje legden.

Een rijtuig reed onder haar langs. Even klonk het wegstervende geluid van de wielen op de klinkers, de regelmaat van de paardenhoeven met daarbovenuit een luid gesnuif door de inspanning die de paarden leverden. De voorjaarszon speelde met het jonge groen van de hoge bomen. Het bladerdak reikte tot boven de daken.

Ze bukte zich om de frisse buitenlucht op te snuiven vanonder het schuifraam. Het maakte haar roerig. Het voorjaar hing in de lucht, ze voelde dat ze in staat was tot iets gekks. Ze lachte hardop.

Iedereen zou raar opkijken wanneer zij, Sara du Faget van Assendelft, even naast de platgetreden paden zou lopen. Er zou over gepraat worden, geroddeld, en haar moeder zou zich voor haar schamen.

Terwijl ze zo stond, rijpte er langzaam een plan in haar hoofd. Ze zou het straks met haar ouders bespreken, hoewel ze nu al wist dat wat ze ook tegenwierpen, ze zich door niets zou laten weerhouden. Ze keek op de staande klok achter haar. Ze had nog wel even om het zo plots opgekomen plannetje te laten bezinken, misschien het zelfs wel weer op te pakken en verder in haar gedachten uit te werken. Soms moest iets rijpen, en ze had er de tijd voor. Ze geeuwde, ongegeneerd met haar mond wagenwijd open, en eindigde met een blazend geluid alsof ze daarmee de langzaam voortschrijdende tijd een zetje in de goede richting kon geven.

Sara Louisa du Faget van Assendelft woonde aan een van de mooiste en voornaamste straten van de achttiende-eeuwse republiek, het Lange Voorhout in 's-Gravenhage. Ze woonde op nummer 20, een statig pand met aan de voorzijde lage smeedijzeren hekwerkjes aan weerszijden van de zware voordeur. Op het Voorhout werden de verschillen tussen adel en regenten steeds kleiner, door de onderlinge informele contacten. Bijna dagelijks werden over en weer bezoekjes afgelegd, waardoor die al snel niet meer konden worden gezien als beleefdheidsbezoekjes. De jours, zoals de samenkomsten ook wel werden genoemd, hielden in de meeste gevallen het nieuws- en roddelcircuit op niveau, zodat men op de hoogte bleef van elkaars en vooral andermans handel en wandel.

Het was ook de straat waarvan de bewoners hun panden en gevels meer en meer verfraaiden, ermee tegen elkaar opbouden. Kosten noch moeite werden gespaard om het aanzien op

te smukken. En dat gold niet alleen voor de gevels, maar ook voor de interieurs. Gevoelig voor het oordeel van de naaste omgeving werd met gestileerd stucwerk en rijkversierde behangsels de welstand van de bewoners geaccentueerd.

Toch was de sociale samenstelling van het Voorhout divers. De rijken genereerden werk voor allerhande ‘dienstbaren’, zoals Sara ze noemde. Aan de westzijde van het Voorhout woonden en werkten de smid en de koetsiers, en ook waren daar de stalhouders gevestigd – een uitkomst wanneer je bezoek kreeg en er stalling van de koetsen en paarden nodig was. De oostzijde werd dagelijks bevolkt door de hulpen, dienstbodes en huishoudsters in hun witte, gesteven schorten. Zij bezochten voor hun mevrouw de melkboer of de wijnhandelaar. Ook werden bij de tabakswinkel aan de oostzijde de rookwaren aangevuld voor de dagelijkse jours, de theebransjes, muziekavonden en andere samenkomsten, en deed de kruidenier er goede zaken. Toch moesten deze dienstbaren het niet alleen van de Voorhoutbewoners hebben. Meer nog richtten zij zich op de rijken uit de nabijgelegen Hofbuurt. Dit ondanks het feit dat men niet zelden met openstaande rekeningen te maken had. Men zag het allereerst als een gunst wanneer een dergelijke cliënt bij hen de winkel binnenstapte. De openstaande boekschulden werden discreet behandeld. Met regelmaat werden de dienstbaren bij wijze van betaling met een schitterende klok of wat porselein verblijd – waarmee de schuld met gesloten beurs werd opgelost. Sara vond het beschamend, maar dat zou ze nooit hardop zeggen. De dingen gingen hier nu eenmaal zoals ze gingen.

Door de ‘geschenken’ ontstond er bovendien onder de dienstbaren een zekere stand, waarmee gaarne werd gepronkt. Onder de ontvangers van de geschenken speelde het uiterlijk vertoon na verloop van tijd net zo’n grote rol als bij de oorspronkelijke eigenaren. Ten minste drie dienstbodes, een koets en enkele paarden

waren nodig om enigszins mee te doen in dit spel van uiterlijke schijn.

Tot nog toe had Sara zich weinig – of eigenlijk nooit – verdiept in de sociale achtergrond van haar bestaan. Als kind al had zij vertoefd tussen renteniers, diplomaten, overheidsambtenaren in dienst van de Staten-Generaal, of zij die een post hadden bij de Raad van State. Haar vader, Otto Johan Willem du Faget van Assendelft, heer Van Kralingen, majoor cavalerie, had er met zijn echtgenote en Sara's moeder Regina Sabine Hervart altijd voor gezorgd dat het hun aan interessante gasten niet ontbrak. Als jonge vrouw werd Sara door haar ouders erg beschermd, ze mocht alleen onder begeleiding bezoekjes afleggen. Sara had zich mede daardoor met de jaren ontwikkeld tot een vrouw die met een zekere gêne om zich heen keek. Hoewel ze het niet durfde uitspreken, hield zij er een duidelijke mening op na. Ze was nu net zesendertig jaar en durfde nog altijd niet te klagen over de saaiheid van het leven. Elke dag stond er wel een sociale verplichting op het programma, waarvoor het rijtuig in gereedheid moest worden gebracht. Daarbovenop waren er vaste tijdstippen waarop zij met haar ouders de sociëteiten en verenigingen bezocht. De ochtenden werden veelal besteed aan hoe ze zich zou kleden en aan haar kapsel. Vervolgens nuttigde ze een lichte lunch, waarna het rijtuig voorreed.

Toen ze rond de twintig was, had ze de euvele moed gehad om hardop te klagen over haar weinig opwindende leven, hetgeen door haar ouders werd afgedaan als ondankbaarheid. Sindsdien had ze haar onvrede niet meer uitgesproken. Ze bleef beleefd tegen al die bekenden, die haar weinig nieuws meer hadden te melden.

Er zou een tijd komen dat er van haar als dochter en enig kind werd verwacht dat ze de agenda van jours, andere kleine evenementen en samenkomsten zou overnemen. In stilte ontwikkelde

ze de nodige ambities voor wanneer die tijd zou aanbreken. Sara hield van muziek. In het grote huis zou ze huisconcerten organiseren, dagdroomde ze. Wellicht zou ze later in staat zijn om daarvoor enkele vertrekken in het grote pand te bestemmen, ja zelfs om er een dansvloer te laten realiseren.

Tot die tijd was het verstandig om maar gewoon mee te draaien in het kringetje dat goed zorgde voor elkaars maatschappelijke posities. Sara's aandacht ging daarbij vooral uit naar de ontmoetingen die plaatsvonden tijdens en na de concerten die ze bijwoonde. Onlangs nog had ze een interessante zangavond bezocht van de Nieuwe Opera in een zaal aan het Buitenhof. Ze was bij concerten vooral geïnteresseerd in de organiserende liefhebbers. Zo legde Sara contacten die haar later van pas konden komen.

Een paar jaar geleden hadden haar ouders haar toegestaan om met een groepje liefhebbers van het theaterleven Parijs te bezoeken. Ze had tijdens die grand tour reisverslagen gemaakt, die ze zorgvuldig bewaarde om er later op terug te kunnen kijken. Naast het feit dat Parijs haar muzikaal had geïnspireerd, was het een gelegenheid geweest om even weg te zijn van huis. Samen met haar vriendin Hille, die op nummer 22 woonde, had zij niet enkel de theaters en concertzalen bezocht, maar had ze in die bruisende stad ook het leven van alledag in de cafés en de drukbevolkte straten ontdekt. Ze hadden hun ogen uitgekeken in de straten waar de prostitutie openlijk hoogtij vierde. Natuurlijk konden ze die stadse avonturen niet aan zonder mannelijk, vaak Haags gezelschap, hoewel het er uiteindelijk op neerkwam dat zij vooral niet zonder vrouwelijk toezicht konden rondwaren door deze wereldstad. Het vrouwelijk schoon dat hier werd aangeboden was nagenoeg onweerstaanbaar gebleken voor de Haagse mannen, die er enkel door de aanwezigheid van Sara en Hille van werden weerhouden om zich over te geven aan de verleidingen.

Aan de Franse verleidingen althans, want Sara en Hille beleefden uiteindelijk zelf die onvergetelijke, heerlijke uren in het Parijse nachtleven. Die deden hen, ook later in Den Haag, nog terugverlangen naar en dromen van hun wellustige begeleiders die hen in de roes van het buitenlandse nachtleven hadden laten kennismaken met hun seksualiteit. Hun ervaringen tijdens de grand tour hadden hen in één klap volwassen gemaakt. Het was voor beide vriendinnen heerlijk geweest om even onder het ouderlijk gezag vandaan te zijn en te proeven van het leven dat hun in Den Haag min of meer werd onthouden. Soms kwamen ze hun chaperons later nog tegen op het Voorhout, op mooie zomerdagen de belangrijkste Haagse wandelpromenade onder de hoge bomen. Het bleef dan bij keurige ontmoetingen, die alleen tijdens de kermissen, vlak voor de deur aan het Lange Voorhout, nog weleens uit de hand wilden lopen.

Toch had Sara wel naar de liefde van een van hen verlangd, en stiekem de contacten met hem aangehaald. Zij vormde echter een schakel in een ingewikkelde keten van sociale contacten, waarin ieders maatschappelijke positie een belangrijke rol speelde. Er werd voor haar bepaald of een jongeling voor een huwelijk in aanmerking kwam, niet alleen door haar ouders, maar ook door hen die zich om hen heen bevonden in de kring van adellijke titels, hoge magistraten of rijke kooplieden. Tot haar verdriet en ontzetting had ze tot nog toe geen enkele man aan zich weten te binden. De mannen die haar ouders voor haar op het oog hadden, raakten haar geen moment. Er waren veel partijen de revue gepasseerd, die onder huwelijkse voorwaarden nieuw kapitaal wilden inbrengen. Maar ze konden de liefde nu eenmaal niet dwingen, ook niet met financiële injecties. Menigmaal dacht Sara verdrietig, zeker op haar leeftijd, dat de ware voor haar niet meer zou komen.

Om werkelijk een eigen leven te kunnen leiden, zou ze het

Lange Voorhout moeten verlaten om zich elders te vestigen. Maar alleen de suggestie al, die ze meermaals voorzichtig te berde had gebracht, bracht haar ouders in een staat van grote opwinding. Dan waren er verwijten over en weer, die volgens Sara geen hout sneden. Er werden namen opgesomd van mannen die iets voor haar zouden kunnen betekenen, waarvan ze zeker wist dat er iets mee was. Dat konden maar twee dingen zijn: rijk of lelijk. Momenteel voelde Sara vooral een enorme behoefte om alleen te zijn. Even geen sociale verplichtingen, geen beleefde praatjes in een gezelschap dat niet veel méér voor elkaar betekende dan dat men behoorde tot dezelfde stand.

Er was de afgelopen weken bij Sara een plan gerijpt waarvan ze hoopte dat haar ouders ermee konden instemmen. Onlangs nog hadden haar ouders in een notariële akte laten vastleggen dat niet alleen het Lange Voorhout nummer 20 door haar geerfd zou worden, maar dat tevens hun buitenhuis het Hof van Assendelft op haar naam zou komen te staan. Sara had hen als ambachtsheer en -vrouw van Heinenoord al menigmaal horen klagen over de enorme kosten die het buitenverblijf momenteel met zich meebracht. Het grotendeels uit hout opgetrokken pand, een prachtige hofstede waar ze als kind menige vakantie had doorgebracht, lag tussen brede sloten en een vliet, omgeven door boomgaarden, weilanden en een enorme tuin. Op de bijbehorende landerijen had de familie Du Faget van Assendelft de heerlijke rechten, zoals het jachtrecht en het recht van tienden. De rentmeester behartigde hun financiële en zakelijke belangen ter plaatse.

Toen de laatste gasten waren vertrokken, wachtte Sara op een goed moment om haar plan naar voren te brengen. Onder het genot van een goed glas wijn werden de die middag gehoorde nieuwtjes door haar ouders nog eens doorgenomen. Sara luis-terde ongeduldig naar de prietpraat, nipte van haar wijn en keek

verveeld naar buiten, waar het voorjaarszonnetje nu onderging. Hoe anders zou het zijn in Heinenoord. Ze zou er tot ver in de avond buiten kunnen zitten, lange wandelingen kunnen maken. Misschien zaten er wel nieuwe ontmoetingen in, die haar van waarde konden zijn. Zeker meer dan hier, waar ze zo vreselijk op alles en iedereen uitgekeken was.

Toen er een kleine stilte viel in het gesprek tussen haar ouders, vroeg ze hoe het Hof er nu bij stond.

‘Het huis is niet best, heb ik vernomen,’ somberde haar vader. ‘Tijdens een langdurige regen en storm in de winter waren er talrijke lekkages in de aangebouwde schuur en schade aan het dak van de woning,’ zei hij. Zijn gezicht stond zorgelijk.

‘Mag ik u en moeder een voorstel doen?’ Terwijl ze het zei, rechtte Sara haar rug. ‘Ik zou dolgraag deze zomer op het Hof verblijven. Heerlijk in de buitenlucht en genieten van de zon. Ik zou samen met Hille kunnen gaan, die heeft ook nog enkele verplichtingen in Oud-Beijerland. Ik zou er, met uw goedvinden, ook voor kunnen zorgen dat er wat aan het Hof wordt gedaan. Zou het niet slim zijn om er eens een keer behoorlijk in te investeren? Ik bedoel, ik zou in die periode kunnen kijken of ik bij een plaatselijke aannemer het Hof eens grondig onder handen kan laten nemen. Misschien kan ik de slechte delen laten vervangen, of het dak laten verbeteren.’

Otto du Faget van Assendelft keek zijn echtgenote aan en knikte goedkeurend. ‘Dat is geen slecht idee. Wij worden een dagje ouder en om eerlijk te zijn, kan ik niet de energie meer opbrengen om dit allemaal te moeten organiseren. Het zou goed zijn als je daar tijdens de reparatie aanwezig kunt zijn om een oogje in het zeil te houden. Zelf kom ik pas in de herfst, na de oogst, naar Heinenoord om de diverse rechten te verrekenen en enkele zaken daar af te wikkelen met de rentmeester. Maar ben je in staat deze taak op je te nemen?’

‘Vader toch,’ zei Sara, en ze keek meewarig naar hem. ‘Ik ben een Du Faget van Assendelft, ik moet toch in staat zijn om deze klus te klaren. Daarnaast kan ik de rentmeester de opdracht geven om de offertes nog eens na te rekenen, voor ik toestemming geef tot het werk. Nee, daar kom ik heus uit.’

Ze zag hoe het hem streelde wanneer ze de familienaam eer aandeed. ‘O, nee, geen enkele twijfel, kind. Later, wanneer wij er niet meer zijn, zal het Hof ook jouw verantwoordelijkheid zijn als toekomstige vrouwe van Heinoord, nietwaar, Regina? Zeg eens iets, denk jij er net zo over?’

Sara zag dat haar moeder twijfelde, maar beschouwde dat als een egoïstisch trekje. Ze hielp haar moeder elke ochtend met haar kledingkeuze, en ze hadden in het uitgaansleven een niet te onderschatten, ondersteunende moeder-dochterrelatie. Met haar vader lag dat uiteraard anders. Toch hoopte ze dat haar moeders twijfel geen roet in het eten zou gooien. Ze keek haar hoopvol aan, tot Regina uiteindelijk minzaam knikte. ‘Neem dan wel een van de dienstbodes mee en zorg daar op het Hof voor een kamenier. Let op wie je daarvoor aanstelt, er zal tussen die boerenbevolking daar weinig lopen dat aan onze verwachtingen voldoet.’

‘Geen zorgen, mama. Ik kijk wel uit naar tijdelijk personeel. Komt allemaal goed, ik ben geen klein meisje meer. U kunt heus iets aan mij overlaten. Daarnaast zal het mij tot eer strekken en mij voor de korte termijn in ieder geval een doel in het leven geven. Daar ben ik eerlijk gezegd wel aan toe,’ verzuchtte ze. ‘Ik denk dat ik over veertien dagen vertrek, dan kan ik hier de kermis nog meemaken. Ik zal de rentmeester aanschrijven dat ik eraan kom en zien dat ik mijn koffers die richting uit krijg.’

De tussenliggende tijd nam Sara voor lief. Het idee dat haar een heerlijke zomer tegemoet straalde, maakte de zeurderige feestjes

op het Voorhout een stuk draaglijker. Ze had veel te regelen, het Hof moest voor haar komst in orde gemaakt worden. Hille had ze nog niet gesproken, die was de laatste tijd behoorlijk uithuizig. Sara hoopte wel dat zij ervoor voelde om mee te gaan.

Het was al vroeg druk op het Voorhout. Het was mei en de straat was voor even een centrum van kermisvermaak. Kramen werden opgebouwd en jongleurs oefenden hun act. Sara bleef voor de deur op de stoep staan. Het zonnetje verwarmde haar huid en een troep rondtrekkende acrobaten deed de rest. Ze kreeg een persoonlijk optreden voorgeschoteld, dat haar humeur nog zonniger maakte. Na afloop applaudiseerde ze voor deze vrolijke ochtendaubade en stapte snel naar de deur ernaast.

Zo stond ze, onder de klanken van straatmuzikanten, al vroeg op de stoep bij Hille. Hilles ouders behoorden evenals de familie Du Faget van Assendelft tot de hogere klasse. Moeder Staal was vrouwe van Oud-Beijerland en Piershil en getrouwd met niemand minder dan meester Claudius Staal, lid van het vroedschap Rotterdam en later burgemeester van die stad, tevens lid van de Raad van State. Het kon allemaal minder. Het had beide buurmeisjes al vanaf hun jeugd in ieder geval niet belet elkaar op te zoeken. Tijdens de kaartmiddagjes en theekransjes vermaakten beiden zich uitstekend, vaak in de gaten gehouden door een dienstbode of kinderjuf. Hille, van dezelfde leeftijd als Sara, vertegenwoordigde haar moeder bij tal van presentaties in beide dorpen op het eiland Hoeksche Waard. Ook deze familie had heerlijke rechten op het eiland, waardoor zij als burens veel gemeen hadden.

De dienstbode deed open.

‘Is Hille al op?’ vroeg Sara.

De dienstbode ging haar voor en niet veel later zat Sara in het vertrek dat Hille bij haar ouders bewoonde. Zij was niet de enige dochter, wel de oudste. Ook zij was niet getrouwd, om

dezelfde reden als Sara. Ze durfde nog meer op te treden tegen haar ouders wanneer er weer eens een trouwlustige gegadigde voorbijkwam. Hille had toen zij dertig werd een eigen appartement geëist en haar ouders gezworen dat ze daar tot haar dood zou zetelen zonder man. Voor haar geen onderhandelingen meer over welke diplomaat, bankier of aristocratische echtgenoot dan ook.

‘Ik ga volgende week naar Heinenoord, naar het Hof van Assendelft, voor een verblijf dat de hele zomer zal duren. Heb je zin om mee te gaan?’

‘Je uitnodiging komt als geroepen!’ zei Hille meteen. ‘Die eindeloze kaartavondjes, wat hangen ze me de keel uit. Gelukkig ben ik er even tussenuit geweest, maar gisteren nog was ik weer eens ergens waar de inzetten niet hoger waren dan een paar stuivers. Men imponeerde en schreeuwde dat het een lieve lust was, en valsspelen... je houdt het niet voor mogelijk. Dit zijn echt avondjes waarop mijn geduld wordt getart! Wat een verzoeking!’ Zij hief haar handen in de lucht. ‘Ik ga met je mee, al was het vanavond nog.’

Sara lachte en ging er eens goed voor zitten. ‘Denk je eens in, Hille: minstens een maand, misschien nog wel langer, vrij van al die idiote verplichtingen hier. Heerlijke wandelingen, lange zomeravonden. Al heb ik wel een missie aan mijn verblijf daar verbonden. Ik wil het Hof laten repareren. Mama wil dat ik personeel van hier meeneem, maar daar heb ik geen zin in. Ik zie daar wel of ik een dienstbode of kamenier te pakken kan krijgen, als dat al nodig is.’

‘Pff, ik kan niet wachten,’ verzuchtte Hille, en ze rekte zich uit.

‘Heb jij vandaag nog plannen?’ vroeg Sara. ‘Of zullen we samen eens in de almanak kijken hoe we zullen reizen?’

Hille keek naar de tussendeur die haar kamer scheidde van

die van haar moeder. De deur was een eis geweest van haar moeder, wist Sara, zodat zij, wanneer ze nog niet gekleed en gekapt was en haar dochter nodig had, geen personeel zou tegenkomen. Sinds die deur er was, hielp Hille haar moeder met kleden en deed ze haar kapsel. Er waren tegenwoordig dames die een kapper aan huis hadden, en Hilles moeder beweerde dat zij die ook had. Het was Hilles eer te na om onder te doen voor de kapper waarvoor ze doorging, en dus besteedde ze elke dag veel tijd aan haar moeders haar.

‘Mijn moeder zit denk ik al te wachten. Maar zullen we vanmiddag ons reisje eens uitgebreid gaan voorbereiden, hier bij mij? Dan heb ik gelijk een mooi excuus om dat kaartmiddagje te laten schieten. O, Sara, je komt echt als geroepen, want om hier de hele zomer te blijven rondhangen en al die roddel en achterklap te moeten aanhoren... Het pijnigt mijn oren!’

Sara lachte. ‘Mijn idee.’

‘Vanmiddag komen ook die twee Joodse broers,’ vervolgde Hille samenzweerderig. ‘Die ene, Salomon, heeft mij een boek in de maag gesplitst dat ik beslist moest lezen. Ik heb het aangenomen, maar ik heb er geen geduld voor. Ik heb het globaal doorgebladerd, want hij wil natuurlijk weten wat ik ervan vond. Het gaat maar over één onderwerp: moraal. Dus die wil vanmiddag een boek gaan bespreken over moraal. Ha, zie je het voor je, ik en moraal. Ik heb voor even helemaal geen moraal meer voor ogen.’ Haar ogen schitterden en keken ondeugend Sara’s richting uit.

‘Jij en moraal, dat is nu juist zo’n hartverwarmende combinatie,’ grapte Sara.

Ze kon het zich allemaal indenken, want bij haar voelde het niet anders. Sara kreeg hoe langer hoe meer zin om samen met Hille het Haagse voorlopig achter zich te laten.

Toen ze terug was, vroeg haar moeder of ze haar vanmiddag wilde begeleiden naar gravin Van Leynden. Sara kon bijna haar vreugde niet onderdrukken toen ze vertelde andere plannen te hebben voor die middag. Haar moeder keek zuur. Het was simpelweg niet bon ton om dit allemaal een verzoeking te vinden. Vooral mensen als haar moeder deden alsof er niets anders op aarde was.

‘De gravin is net weg, ze nam de moeite om ons persoonlijk uit te nodigen. Ik heb nota bene gezegd dat je komt. Ze heeft je altijd in de mooiste en beste kringen geïntroduceerd en nu moet ik haar teleurstellen dat je niet meekomt.’ Ze kneep haar lippen tot spleetjes.

Net toen Sara wilde zeggen dat het haar speet, liet haar moeder er vilein op volgen: ‘De jonge, knappe Van Hoeuft komt ook. Wat moet ik zeggen wanneer hij naar je vraagt? Want één ding is zeker, kind, hij vraagt áltijd naar je.’

Probeerde ze haar daarmee nu over te halen? Sara lachte minzaam. ‘Dan zegt u maar dat ik mijn reis naar ons buitenverblijf aan het voorbereiden ben. En dat ik hem laat groeten, omdat ik zeker een zomer afwezig zal zijn.’ Ze moest moeite doen om niet al te triomfantelijk te klinken. Het gaf haar moeder enige voldoening, zag Sara tot haar vreugde, om als vrouw van Heinenoord in ieder geval vanmiddag het Hof ter sprake te kunnen brengen. Niet onbelangrijk om zich op die manier in het gezelschap te kunnen onderscheiden.

Die middag genoten Sara en Hille van de voorpret van het bespreken van de reis. Er was een aantal mogelijkheden om het eiland Hoeksche Waard te bereiken. Sowieso zou de reis per rijtuig en per schuit gaan. Er was echter de keuze om een aansluiting te vinden bij een beurtschipper of per traditionele trekschuit te gaan.

‘We zouden per rijtuig naar Delft kunnen gaan en vervolgens met de trekschuit naar Rotterdam,’ stelde Sara voor.

Hille bladerde in een almanak. ‘Ik heb me laten vertellen dat er tegenwoordig een postkoets is die een dienst onderhoudt tussen Den Haag en Rotterdam. Het gaat om vaste tijden, dat moet hier toch in staan.’

‘Maar dat is dan wel een snelle verbinding,’ zei Sara. ‘Willen we dat?’ Ze keek ondeugend naar haar vriendin.

Hille keek lachend op. ‘Willen we dat, willen we dat?’ Ze woog de woorden en giechelde als een klein meisje. ‘Ik geloof het niet, toch? Een beetje reisavontuur kan geen kwaad, wat jij?’ Ze bladerde door de almanak waarin het dienstrooster stond afgedrukt met de bijbehorende vertrekplaatsen. ‘Een enkeltje voor de trekschuit Delft-Rotterdam kost vijf stuivers per persoon wanneer we in het ruim plaatsnemen, in de roef kost het het dubbele.’

‘We gaan voor die paar stuivers meer wel in de roef zitten. Ik heb geen zin om in het vrachtruim te zitten,’ maakte Sara alvast een keuze.

‘Dan zit je wel in de rook van al die paffende heren. Het is maar waar je voor kiest,’ zei Hille, en ze haalde haar neus op. Met een uitgestreken gezicht vervolgde ze: ‘Wie weet zit de man van onze dromen ertussen, dan is een pijp ineens geen bezwaar meer. Ha, wie weet wat ons reisje ons nog brengt.’

Hille gleed met haar vingers langs de dienstregeling. ‘Een uur en drie kwartier varen. Er wordt zo’n vijf tot zeven kilometer per uur gehaald. Doen we de postkoets, dan gaan we natuurlijk veel sneller. Maar’ – ze keek op een ander lijstje – ‘die is wel vijfmaal duurder.’

‘En vermoeiender, met al die slechte wegen,’ vulde Sara aan. ‘Nogmaals, het geld interesseert me niet. Het gaat erom wat het avontuurlijkst is. Ons eens lekker tussen het gewone volk begeven, zoete versnaperingen kauwen in de roef. Er is altijd wel een

leuk schippersknechtje dat ons in de watten legt met een kussentje en wat lekkers. Dit lijkt me wel wat. Van Rotterdam kunnen we dan per schuit naar Oud-Beijerland of Heinenoord.’

‘Zeg, wat ook nog een mogelijkheid is...’ opperde Hille. ‘Van Den Haag naar Heerjansdam en dan met het veer naar Heinenoord. Of van Dordrecht per schip naar Puttershoek en per rijtuig naar Heinenoord. Verder zal er ook nog wel een beurtschipper varen, maar daar heb ik de tijden niet van en volgens mij moet je dat van tevoren opgeven.’

‘Laten we het eerste maar doen. Dan hebben we tussen de aansluitingen nog de mogelijkheid om bij een herberg binnen te stappen om iets te drinken. Goh, ik heb er toch zo allemachtig veel zin in,’ zei Sara. ‘We nemen handbagage mee en sturen onze koffers per beurtschip vooruit. Laten we vanmiddag nog onze koffers pakken. Dan zorg ik dat ze morgen worden verzonden naar het Hof.’

‘Uitstekend idee,’ zei Hille, en ze gooide haar kasten open. ‘Wat trek jij aan voor de reis?’ Ze neusde in haar kast en trok er wat kleding tussenuit. ‘Ik ga voor wat gemakkelijk zittende, maar toch elegante reiskleding. Kleurige omslagdoek, leuke hoed. Jemig, wat heb ik er een zin in!’

Sara keek verlangend uit het raam naar het machtige feestgedruis op het Voorhout. De kermisklanken drongen door tot in de woningen en verleidden de bewoners hun uitgaansleven naar buiten te verplaatsen. Komedianten vertoonden hun kunsten te midden van kramen met koopwaar.

‘Ga je straks mee naar buiten?’

‘Nu?’ Hille keek naar haar kledingkast en de koffers, die ze voorafgaand aan Sara’s bezoek al door het dienstmeisje had laten brengen. ‘Zullen we eerst een hapje eten, daarna koffers pakken en dan vanavond nog even heerlijk gaan feesten?’

Het flaneren van de beau monde over het Voorhout was

begonnen, zag Sara. Haar hoofd werd al licht van alle vrolijke klanken. Ze opende het raam en keek naar beneden, waar de altijd degelijke en saaie Justus nu een van de joffers van verderop het hof maakte. Ze pakte Hille bij de arm en wees. Giechelend zagen ze hoe Justus' grijpgrage handen onder de omslagdoek van het meisje verdwenen. De gewillige mond van het zich goed ontwikkelde kuiken, dat nu even onder moeders vleugels vandaan piepte, sprak boekdelen. Justus sloeg zijn slag en hapte naar adem.

Hille lachte en sloot het raam.

‘Zullen we de zaken niet omdraaien?’ vroeg Sara, begerig na het zien van de enthousiaste jongelui. ‘Eerst naar buiten en dan aan het werk?’

Maar Hille was onverbiddelijk. ‘Eerst eten en dan de koffers. Kom op, Saar, dat voelt nog beter vanavond, wanneer we niets meer aan ons hoofd hebben. Samen aan de zwier! Soms biedt het leven ons weer enig perspectief,’ vatte ze hun allesomvattende vrolijkheid over de komende reis en het kermisuitje kort samen.

Toen Sara de voordeur van nummer 22 achter zich sloot, was het maar een kleine overstap naar de stoep van nummer 20. Even was de verleiding groot om op te gaan in de massa vrolijke voorbijgangers, maar al snel deed ze een stap naar de zijkant en belandde op de stoep van nummer 20. Ze keek uit over het Voorhout en zag hoe chic 's-Gravenhage voor even alle reserves overboord gooide. Het was een van de weinige opwindende gelegenheden die zich in de straat voordeden.

Terwijl ze met de sleutel van de voordeur in haar hand nog even genoot van al die voorbijtrekkende lieden, herinnerde zij zich de moord die ooit op nummer 24 was gepleegd. De oude, maar liefst honderdtweejarige Susanne de la Piemante was vermoord aangetroffen, gewoon op klaarlichte dag om het leven

gebracht. Het Lange Voorhout had van pure sensatie op zijn kop gestaan. Er werd over niets anders gesproken. Even niet de alledaagse roddeltjes en prietpraat, maar echt bloederige verhalen tijdens de jours. Spannende zaken, die aanleiding konden zijn geweest tot de moord, werden uitgebreid besproken. Waarschijnlijk lag er een financiële kwestie aan ten grondslag. Maandenlang had men er tijdens de kaartavondjes en theekransjes op geteerd. De namen van daders passeerden destijds met regelmaat de revue en hadden het Haagse uitgaanscircuit in grote staat van opwinding gebracht, temeer omdat niemand ooit voor de moord was opgepakt en de vermeende daders nog steeds de kaartavondjes bezochten. Men griezelde in het fluistercircuit dat het een aard had, waardoor de spanning van de winnaar van de kaartavond verbleekte bij de vermeende moordenaar die zich onder de gasten bevond.

Voor Sara was het allemaal te weinig. Ze hunkerde naar meer avontuur in haar leven en genoot met volle teugen van alles wat afweek van het saaie, weinig opwindende leven op het Voorhout. Met het sluiten van de deur liet ze het levendige geroezemoes en feestgedruis achter zich. Aan de slag dan maar, dacht ze, en ze prees in gedachten Hilles kordaatheid op dit gebied.

Verboden liefde op het Hof van Assendelft



Sara Louisa du Faget van Assendelft leeft het welgestelde leven in 's-Gravenhage zeer tegen haar zin. De eindeloze jours, het roddelcircuit, het gebrek aan een geschikte levenspartner: ze vertrekt liever vandaag dan morgen. Dan doet zich een kans voor om aan het benauwende wereldje te ontsnappen. Haar familie heeft een buitenverblijf in de Hoeksche Waard, het Hof van Assendelft. Dit buiten moet nodig gerestaureerd worden en Sara werpt zich op om dat ter plaatse in goede banen te leiden. Samen met vriendin Hille vertrekt ze, om voor onbepaalde tijd weg te blijven. Sara voelt zich thuis op het buiten, weg van de decadentie. Zeker als ze tuinman Dirk van der Pligt ontmoet, met wie het liefde op het eerste gezicht is. Een liefde die niet kan bestaan maar ondanks alles toch bestaat.

‘Een bijzonder inkijkje in het welgestelde leven van de achttiende eeuw. Romantiek, spanning, emotie en een scherp oog voor historische details.’ – MARJAN VAN DEN BERG

Het statige Hof van Assendelft is tegenwoordig als Museum Hoeksche Waard toegankelijk voor bezoekers. De voelbare historie van die plek inspireerde Marja Visscher om in het levensverhaal van Sara Louisa du Faget van Assendelft (1717-1807) te duiken.

NUR 340



Z&K

www.zomerenkeuning.nl